

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 1 mars 1938 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om ersättning till förste statsmeteorologen Bruno Rolfs dödsbo för vissa av Rolf havda utgifter för uppehållande av arbetet vid Vassijaure (numera Abisko) naturvetenskapliga station.
(1:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 25, av herrar *Paulsen* och *Arne mark* har hemställts, att riksdagen behagade besluta, att framlidne förste statsmeteorologen fil. doktor Bruno Rolfs dödsbo av statsmedel tillerkännes ett belopp av 3,094 kr. 43 öre som ersättning för av dr Rolf gjorda förskott för Abiskostationens vetenskapliga arbeten.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Förste statsmeteorologen vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, filosofie doktorn Bruno Rolf Rolf var ledamot och sekreterare i styrelsen för föreningen Vassijaure naturvetenskapliga station. Rolf avled den 4 maj 1934.

Föreningen Vassijaure naturvetenskapliga station upplöstes under år 1934. Dess tillgångar vid upplösningen utgjordes endast av stationen i Abisko jämte åtskilliga för driften därstädes nödvändiga instrument, arkiv m. m. Jämlikt föreskrift i föreningens stadgar ha dessa tillgångar överlämnats till vetenskapsakademien.

I en den 14 juni 1935 dagtecknad, till Konungen ställd skrivelse ha *Rolfs dödsbodelägare* — nämligen hans tre barn, dåvarande kadetten, numera löjtnanten vid Norrbottens regemente Mirco Peter Gabriel Rolf, Jaen Ludvig Rolf, född den 12 november 1919, och Anna Filippa Rolf, född den 15 november 1924 — anhållit om ersättning av statsmedel för ett sammanlagt belopp av 3,094 kronor 43 öre, vilket enligt skrivelsen bilagda verifikationer av Rolf bestritts för uppehållande under åren 1932 och 1933 samt viss del av 1934 av driften vid Vassijaure naturvetenskapliga station.

Till stöd för ansökningsen ha dödsbodelägarna anført huvudsakligen följande.

Samtliga förskotterade belopp hade varit nödvändiga för stationens upprätthållande på tillräckligt hög nivå, särskilt under det andra polaråret 1932/1933.

Under den tid, då utgifterna gjordes, tillhörde Abiskostationen föreningen

Vassijaure naturvetenskapliga station, vilken uppehöll driften därstädes. För utförande av seismologiska och magnetiska iakttagelser utgick och utginge desutom, under statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, bidrag av statsmedel i form av reservationsanslag. Rolf hade — utan ersättning — varit föreningens sekreterare samt ledare av Abiskostationens geofysiska arbeten.

På grund av föreningens blygsamma ekonomiska resurser hade Rolf hela tiden betydande svårigheter att övervinna för att kunna hålla verksamheten vid stationen i full gång. Särskilt stora hade dessa svårigheter blivit under det s. k. andra polaråret 1932/1933, då det internationella samarbetet ställde större krav än förut på stationens prestationsförmåga. Då Rolf icke ville svika de förväntningar, som ställdes på stationen under polaråret, hade han sett sig nödsakad att av egna medel förskotta vad som syntes oundgängligen erforderligt utöver vad som stode föreningen till buds.

Då föreningens tillgångar vid dess upplösning år 1934 endast utgjordes av stationen i Abisko jämte åtskilliga för driften därstädes nödvändiga instrument, arkiv m. m., men däremot icke några andra i penningmedel realiserbara tillgångar, hade föreningen icke haft medel att gälda Rolfs förskott. Enligt vad dödsbodelägarna inhämtat vore det också uteslutet, att vetenskapsakademien, som övertagit Abiskostationen med avsevärda ekonomiska offeringar och förpliktelser för framtiden, dessutom skulle kunna övertaga, helt eller delvis, sådana utlägg, som gjorts före stationens överlämnande till akademien.

Starka billighetsskäl talade emellertid för att dödsboet gottgjordes för vad Rolf av oegennyttigt nit för forskningen utgivit för att driften vid Abiskostationen skulle kunna hållas i gång utan avbrott under polaråret. Av räkningarna framginge med full tydlighet, att intet onödigt utgivits utan endast sådant, som utan tvekan borde hava bestritts antingen av föreningens medel, om sådana funnits, eller av statsmedel.

Då dödsboets behållning enligt bouppteckning efter Rolf uppginge till endast 8,246 kronor 55 öre, torde det vara uppenbart, att ersättningen av det utav Rolf förskottade beloppet för dödsbodelägarna vore en angelägenhet av mycket stor betydelse.

Till följd av särskilda remisser ha utlåtanden i ärendet avgivits *dels* den 19 augusti 1935 av vetenskapsakademien, som tillika överlämnat yttrande av akademiens sakkunniga ledamöter, överdirektören Axel Gavelin och professor emeritus Filip Åkerblom, *dels* den 3 september 1935 av statens meteorologisk-hydrografiska anstalt *och dels* den 13 november 1935 av statskontoret.

Överdirektören Gavelin och professorn Åkerblom ha yttrat följande.

Föreningen Vassijaure naturvetenskapliga station, som hela tiden haft till sitt förfogande endast små penningresurser, hade under de senaste åren av sin tillvaro, d. v. s. under den tid, då Rolf funnit sig böra göra ifrågavarande förskottsbetalningar, varit praktiskt taget barskrapad på andra tillgångar än själva stationen i Abisko och den vetenskapliga instrumentutrustningen. Under de sista åren hade det blivit allt svårare att med hjälp av enbart det sparsamt tillmätta statsanslaget kunna på ett tillfredsställande sätt bedriva de geofysiska arbetena vid stationen. Alldeles särskilt hade dessa svårigheter gjorts sig gällande under det »andra polaråret» 1932/1933, då det internationella vetenskapliga samarbetet ställde större krav än förut på verksamheten därstädes utan att det varit möjligt att uppbringa ökade medel för driften. Det vore uppenbarligen mot bakgrunden av dessa förhållanden, som man hade att betrakta de av Rolf gjorda förskottsutbetalningar, vilka sterbhuset anhölle

att få sig ersatta. Rolf hade sedan en lång följd av år varit såväl sekreterare i föreningen som ledare av de geofysiska arbetena vid stationen i Abisko. Han hade varit den ledande själen i hela företaget, och han hade uppgått däri med entusiasm och uppoffrande oegennyttan, utan att vare sig begära eller erhålla någon ersättning för sitt krävande och viktiga arbete. Att Abiskostationen kunnat uppehållas och nå den högt skattade ställning, som den intagit, vore i synnerlig hög grad Rolfs förtjänst. Från synpunkten av den personliga ekonomiska risk, som han löpte, kunde det sägas ha varit obetänksamt handlat, men man kunde förstå och vore skyldig honom respekt för att han i valet mellan att i kritiska situationer reducera driften så, att resultatet av arbetena bleve dåligt, eller att förskottera av egna medel valde det senare alternativet.

Sedan Rolf plötsligt avlidit utan att ha varit i tillfälle att vidtaga några åtgärder för att erhålla sina förskottsutbetalningar ersatta, ansågo de starka billighetsskäl tala för att dödsboet på något sätt hölles skadeslöst för vad Rolf av egna medel offrat för uppehållande av driften vid Abiskostationen.

Vetenskapsakademien har med instämmande i vad överdirektören Gavelin och professorn Åkerblom anfört i sitt yttrande livligt tillstyrkt bifall till dödsbodelägarnas hemställan.

Statens meteorologisk-hydrografiska anstalt har anfört följande.

För anstalten vore väl bekant, att Rolf som föreståndare för Abisko naturvetenskapliga station ägnade största delen av sin lediga tid åt skötseln av Abiskostationen och de arbeten, som på hans initiativ bedrevos där. Det vore och genom Rolfs outtröttliga och oegennyttiga arbete, som Abiskostationen kunnat bestå och utvecklas till den aktade ställning i geofysiskt-vetenskapligt avseende, som den nu intog. Det vore också anstalten bekant, att Rolf under 2:dra internationella polaråret 1932/1933, då samarbete med Abiskostationen från alla håll betecknades som alldeles särskilt önskvärt, icke kunde med det sparsamt tillmätta statsanslaget genomföra det minimiprogram för samarbete med övriga stationer, som så ivrigt begärdes från alla håll, och att Rolf inför utsikten att nödgas avbryta verksamheten förskottade vissa belopp.

Vid granskningen av de verifikationer, som dödsboet bilagt sin hemställan, framginge, att dessa, möjligen med någon tvekan beträffande tre verifikationer å sammanlagt högst 81 kronor 81 öre, vore att hänföra till sådana utlägg, som vore oundgängligen nödvändiga för stationens skötsel och drift.

Anstalten ansågo, att alla billighetsskäl talade för att dessa utlägg gäldades av statsmedel.

Rolf insjuknade hastigt och avled utan att hava haft tillfälle att vidtaga några åtgärder för att återbekomma sina utlägg. Då nu hans dödsbo gjort framställning om dessa medel, finge anstalten på det livligaste tillstyrka denna.

Statskontoret har förklarat, att enligt dess uppfattning tillräckliga skäl icke förelåge för bifall till ansökningen.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 20 december 1935 funnit framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Föreningen Vassijaure naturvetenskapliga station erhöll till sin verksamhet *statsbidrag* genom anslag å nionde huvudtiteln, för varterdera av budgetåren 1931/1932 och 1932/1933 10,000 kronor samt för varterdera av budgetåren

1933/1934 och 1934/1935 8,500 kronor. Därefter ha anslag för seismologiska och magnetiska iakttagelser i Abisko utgått, för vardera av budgetåren 1935/1936 och 1936/1937 med 9,150 kronor samt för budgetåret 1937/1938 med 9,200 kronor. I årets statsverksproposition är anslaget föreslaget till oförändrat belopp 9,200 kronor.

Anslagen för budgetåren 1931/1932 och 1932/1933 å vardera 10,000 kronor skulle användas i huvudsaklig överensstämmelse med nedan angiven fördelning å olika poster:

Arvode åt en observator	kronor	4,200
Handräkning och tillfälligt biträde åt denne	»	1,000
Bidrag till lyse och värme för observatoriet, expenser m. m. . .	»	600
För seismometriska arbeten	»	1,500
För magnetiska arbeten	»	1,200
För bearbetning av vissa äldre magnetiska observationer ..	»	1,500
	Summa kronor	10,000.

I anslagen för budgetåren 1933/1934 och 1934/1935 ingick intet bidrag för bearbetning av vissa äldre magnetiska observationer.

Utskottet.

Utskottet vill erinra, att ifrågakvarande, av Rolf lämnade förskott avse en enskild förening. Den omständigheten, att föreningen för upprätthållande av sin verksamhet erhållit statsbidrag, kan givetvis icke medföra skyldighet för staten att ikläda sig föreningens skulder. Med hänsyn härtill ävensom till de vittgående konsekvenser beträffande andra likartade förhållanden, ett bifall till motionen kunde medföra, torde framställningen av principiella skäl icke böra bifallas.

Enligt vad utskottet inhämtat åtnjuta Rolfs änka och minderåriga barn pension efter honom såsom ordinarie förste statsmeteorolog. På grund härav och då bouppteckningen efter Rolf utvisar viss behållning, torde hans efterlevandes ekonomiska förhållanden knappast kunna anses särskilt ömande.

Med hänsyn till nu angivna omständigheter förmenar sig utskottet icke böra tillstyrka bifall till motionen.

Utskottet hemställer alltså,

att motionen II: 25 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 1 mars 1938.

På jordbruksutskottets vägnar

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl Eriksson, Granath, Alfred Andersson, von Stockenström, Jacob Hansson, Beck-Friis* och *Hakon Sylvan* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Björnlunda, *Uddenberg, Olsson* i Rödningberg, *Gustafson* i Vimmerby, *Carlström, Liedberg, Karlsson* i Munkedal och *Persson* i Grytterud.

Reservation

av herrar *Alfred Andersson, Beck-Friis, Uddenberg, Liedberg* och *Persson* i Grytterud, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

»Utskottet vill visserligen å ena sidan icke förneka, att vissa principiella skäl tala mot bifall till motionen. Men å andra sidan måste beaktas, att resultaten av den vetenskapliga verksamhet, Rolf genom sina utlägg ekonomiskt stött, kommit det allmänna till godo. Vidare torde uppmärksammas, att Rolf plötsligt avlidit, innan han själv hunnit närmare säkerställa sin fordran hos föreningen. Med hänsyn särskilt till nu angivna omständigheter anser sig utskottet — i likhet med vetenskapsakademien och statens meteorologisk-hydrografiska anstalt — böra tillstyrka, att Rolfs dödsbodelägare tillerkännas ersättning av statsmedel för berörda förskott. I anslutning till vad statens meteorologisk-hydrografiska anstalt anfört, synes statsbidraget kunna avrundas till 3,000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av motionen II: 25, till *Ersättning åt förste statsmeteorologen Bruno Rolfs dödsbodelägare för vissa av denne till föreningen Vassijaure naturvetenskapliga station lämnade förskott* under nionde huvudtiteln för budgetåret 1938/1939 anvisa ett *anslag* av 3,000 kronor.»
